

Esse detretori in septimana: Mercuri-a, Vineri-a si Dominica, candu o cola in-
rega, candu numai diumetate, adeca dupa
momentulu impregiariloru.

Prețulu de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
diugetate de anu	4 " "
patrariu	2 " "
pentru Romania si strainatate:	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
diugetate de anu	8 " "
patrariu	4 " "

ALBINA

Prenumeratiunile se facu la tott dd. corespun-
dinti a-i nostri, si d'adrepțulu la Redactiune
Josefstadt, Langeasse Nr. 43, unde
sunt a se adresa si corespondentiile, ce pr-
vescu Redactiunea, administratiunea sau ep-
ditur' a cate vorfi nefracate, nu se vor primi,
era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuntii si alte comunicatiuni de in-
teresu privatu — se raspunde cate 7 or. de
linie repetitile se facu cu pretiu scadutu.
Prețulu timbrului cate 80er. pent. una data,
se antecipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

Cu 1 aprile st. v. incepemu alu II patrariu de
anu, deci deschidemu prenumeratiuni noue.

Prețulu de prenumeratiune pent. Austria

pre unu anu intregu	8 fl. v. a.
„ 1/2 de anu	4 fl. v. a.
„ 1/4 „ „	2 fl. v. a.
pentru Romania si strainatate	
pre unu anu intregu	16 fl. v. a.
„ 1/2 de anu	8 fl. v. a.
„ 1/4 „ „	4 fl. v. a.

Redactiunea.

Viena 5/17 aprile 1869.

Domineca trecuta Rom'a si lumea
rom, cat. avuo serbatore rara, fuse diu'a
in care Pontificele Piu IX implini anulu
alu 50 alu preotfei sale. Acestu evine-
mentu si-are importantia sa politica, si
daca numai acum'a ne ocupamu de den-
sulu, causa e ca trebuiamu se-i ascep-
tamu mai antaiu decurgerea pentru ca
se-i potemu vedé splendore.

Este traditiunea Romei a domni
lumea. Traditiunea remane neclatita,
chiar si candu acea cetate eterna se vede
constrinsa a-si schimbá medilócele de
domnire.

Mediloculu antaiu d'a domni, i-a
fostu am'a Atunci Rom'a, candu pagaua,
si-trimise legiunile sale in tote partile
lumei, ca se le supuna pre tote partile
Senatulu Asié a fostu, tote s'au supusu;
si intrég'a lume cunoscuta pre atunci ni
infatisia o singura monarchia, era loculu
monarcului (a unui monarcu absoluti-
sticu) lu tienea Senatulu. Inse la Con-
stantinopole se radica curundu unu nou
centru politicu prin impartirea imperiu-
lui romanu in doue, Rom'a scade, ger-
manii o nelinicescu, legiunile ei ajungu
batute prin provincie.

Candu legiunile ei fura batute, —
dice unu scrietoriu nemtiescu — atunci
Rom'a trimise prin provinci dogmele
sale. Asié este. Acestu nou modu de do-
mnire a datu érași satisfacere superbe
traditiuni. Dogmele cucerira tote provin-
ciele cate le cunoscea civilizatiunea de
atunci, si astfel Rom'a ajunsé denou in
capulu lumei. Inse Constantinopolei se
vini érași rol'a d'a-si radica capulu con-
tra acestei monarchii, si apoi (totu du-
pa rondulu si procedur'a de mai nainte)
venira germanii a o nelinicesc prin do-
gmele loru luterane scl.

Aceste doue epóce mari de domnia
le-a trairu Rom'a. Astadi, ca epóca a
dóu'a anca nu s'a sfarsitu, se gasesce in
stadiulu nelinicesciloru, este in decadin-
dintia.

Splendórea de domineca, spressiu-
nea poterii actuale a Pontificelui, a ob-
servatió numai lumea catolica, pentru
cea lalta lume culta trecu nebagata in
scoțintia. Sunt cateva secle, asemenea
serbare in Rom'a ar fi trasu a supra-si
atentiunea tuturoru popóraloru lumei,
dar acum mérséru cu gratulatiunile si
donurile loru numai cate-va popóra si
cati-va monarhi, caci numai cateva mai
sunt in dependintia de la Rom'a.

Beatitudinea Sa Piu IX si-da tota
trud'a a satisfacere traditiunei romane.
Densulu conchiama la conciliu ecume-
nicu pe toti crestini, de curundu se a-
dresá catra 70 de episcopi din beserica
orientala, dupa ce patriarhii or. refusara

o invitatiune ce li venise in modu abso-
lutisticu, adeca fora contielegere prela-
bila cu densii in privintia terminului si
locului pentru conciliu.

Inse feliturile confessiuni crestine,
din felituré motive nu primescu acésta
invitare. In essentia, motivulu principale
e ca multi crestini se temu, nu cumva
Rom'a se faca érași din invetiatur'a lui
Cristosu unu medilocu spre domnia lu-
mésca, ci acésta invetiatura se fie si se
remana numai calea santa spre mantui-
rea sufletésca.

Atat'a, din acésta cauza, apartiene
politice, apartiene la miscamintele de ci-
vilizatiune si de cultura a popóraloru,
deci despre atat'a érá detorintia nóstra
se luamu notitia. In cea lalta parte a
causei, carea se referesce la cestiuni con-
fesiunali si teologice, pen'a nóstra n'are
ce intrá.

Acum vine intrebarea, carea este
pusetiunea nóstra a romaniloru fatia cu
traditiunea Romei d'a domni lumea? Mai
antiertiu, la momentulu poetului itali-
anu Dante, d. Vegezzi-Ruscalla ilustrulu
fiu alu natiunei itale si romane, vor-
bindu in numele romaniloru dicea ca
noi iubimu Rom'a, caci suntemu fii Ro-
mei, nu a Romei papale ci a celei pa-
gane.

Neci póte fi altminte, o iubimu
caci e mam'a nóstra, éra traditiunea ei
este santa pentru noi. In amórea nóstra
neci ne induoimu ca asta traditiune nu
si va capeta érași satisfacere, caci fratele
minte cari se-lu naltie este ele-
in fruntea popóraloru, domindu prin
cultur'a si prin superioritatea sa intelec-
tuala. Dar spre acésta se recere ca po-
porulu Italiei se ajunga elu insusi domnu
alu Romei, fiindu ca numai din Rom'a
se póte domni lumea, precum ni spune
esperinti'a istorica, vechia de mai bine
de dóu'a mfi de ani. Elu va ajunge domnu,
candu se va sfarsi — nu preste multu
— epóca domnirii lumesci a pápatului.
De asta nóua epoca se vor bucura nu
numai italianii, dar si beserica catolica,
pentru carea poterea lumésca e numai
dauna, caci vede din istoria cumca mai
multi papi erau santi mai nainte, pana
ce nu aveau potere lumésca.

Buda-Pesta, 16 aprile.

(u) (Revista diaristica.) Alegerile
pentru diet'a pestana s'au finitu, cu excepti-
unea aloru cateva cercuri, in cari au se se in-
temple numai dupa intrunirea dietei. Atenti-
unea intregéi diaristice magiare este atientita
asupra cercului de onóre a Romaniloru, asu-
pra Lugosiului, carele si-are de candidat pe
renumitulu anteluptatoriu nationale Dr. Ales-
sandro Mocioni. Diariele magiare afirma, ca
candidatulu nostru nationale n'are nici unu
trecutu, pre candu Szende alias Frummer, po-
siede unu trecutu splendidu si plinu de pro-
bele cele mai patriotice. Fatia de aceste afir-
mari tendentióse, ajunga a revocá in memori'a
contrariloru nostri diu'a de 24 novembre, a-
cea di purerea memorabila, in carea si-a elup-
tatu tenerulu nostru atletu stim'a si amórea
intregéi natiuni si respectulu strainiloru. A-
cestu trecutu scurtu, dar pre splendidu, este
de ajunsu se intunece splendórea unui Frum-
mer, si se animeze si pe celu mai amortitu
romanu, ca se-si puna increderea in celu ce
s'a luptatu pentru existintia nóstra nationale!
La lupta deci braviloru Romanii „uniti-ve in
cugetu, uniti-ve'n simtiri,“ caci numai asié
veti poté reesi invingatori cu candidatulu vo-
stru Dr. Alessandro Mocioni!

Deák (tat'a dualismului) este timbratu

de Erostratele Ungarici. Fóia Kossuthiana
„Magyar Ujság“ aduce astadi in frunte epi-
stóla lui Ujházy (fostulu contracandidatu alui
Deák) adresata catra Irányi in carea multia-
mindu pentru increderea cetatieniloru pestani,
nu se potú retiené a nu face o critica aspra si
vatematória personei lui Deák. Vorbele lui
Sáéchenyi (la cari tienu magiarii cu atata ar-
dóre) „Ungari'a n'a fostu, ci va fi!“ le aplica
Ujházy la Deák dicendu: Deák a fostu, inse
nu va mai fi nici nu trebuie se fia acéla, ca-
rele cu glori'a saerostratica a nemicitu capito-
liulu libertatii, si a constitutiunei!

Ludvigh ne face in „Hon“ comunisti, si
insusirea acésta nobila o deduce de la strabu-
nii nostri romani. „Este cunoscutu, dice Lud-
vigh, ca Cesarii romani distribuiau pamenturi
ostasiloru, si traditiunea acésta conturba si a-
stadi mintea romaniloru s. a. Asié se pare, ca
„barbarii moderni“ nu mai au ce scorní in
contra nóstra, si din caus'a acésta arunca in
capulu nostru caracteristic'a loru, atribuindu-
ne acele medilóce condemnabile, de cari se
folosira densii la alegerile trecute. Nu scimu
neci unu deputatu nationalu care ar fi promis
alegatoriloru sei, ca liva impartí pust'a cutarui
si cutarui domnu de pamentu.

Totu cu astfelu de insinuatuni ne in-
talmimu si in „Hazánk“. Anume nu i place
lui Hazánk, ca pe Albina o citescu si officirii
romani, cari se afla prin cutare orasiu din
Ungaria. „Nu scimu — dice Hazánk — ca are
regimulu (!) cunoscutia despre aceea, ca „Al-
bina“ se imparte gratis pe la regimentulu ro-
manescu din Komárom, ca din aceea (Albina)
nu se vor adapá ostasii cu principie pentru
dieta, ca „Albina“ scimu cu posi-
ostasii romani, si déca o primesce cineva din
cestiunatul regimentu, acéla a buna séma
ca-o solvesce;*) dar aceea nu o póte negá
neci unu „barbaru modernu“, ca diurnalele
loru se impartu cu sutele gratis pe la ostasi
— bagu séma: se se adape cu principie pa-
triotice! Mai pe urma vom ajunge acolo, ca
cine va cutesi se citésca diurnalu romanu —
pe banii sei proprii — va fi incatenatu. Tóte
sunt posible in constitutionalismulu magiaru!

Cernăuți, 25 martiu.

(Aplicarea limbéi romane in scóle.)

Lumea romana se mira si vecinii nostri
din Galici'a, precum fecera buna óra pe urm'a
serbarii asiá-numite a lui Schiller, au placerea,
de a ne satirisá, ca in Bucovina, tier'a cea mai
departata de Viena si dintre tote provinciile
devenita ce mai tardú sub regimulu Austriei,
limb'a germana prinse radecina si se latí asiá
de multu in plasele inteligintiei nationale.
Pentru cei de pre aiurea póte se fie faptulu
acést'a unu lucru de mirare si insusi unu ob-
ieptu de satira, noi inse, cari suntemu in tíera
si scimu mesurile fortiate spre latirea limbéi
nemtiesci, cugetamu, ca lucrulu nu e de mira-
re, si nici unu obieptu dezanu de satira, ci
mai multu de compatimire.

Dupa ocuparea tierii in anulu 1777
si luarea bunuriloru episcopice, monastiriloru
si insemi ale bisericiloru parochiale in admi-
nistratiune publica sub numele fondului reli-
giunariu, se instituire pe la anulu 1786 in
Cernăuți si Suceva doue scóle normale, éra in
Sirete, Campulungu, Radauti, Cotimanu si Va-
scăuti scóle triviale, tote aceste sub nume de
scóle romanesce, séu precum diceau pe atunci
scóle moldovenesci. Vr'o dóuedeci de ani, ce
e dreptu, erau acele scóle si cele lalte, ce se
mai fecera in unele comune, asiedate cu in-
vetiatori romani si invetiamentulu se impar-
tasiá in limb'a nationala romana, si numai ala-
tura se invetiá si ceva nemtiesce. Dupa sub-
ordinarea Bucovinei inse sub administratiunea

provinciala din Leovu (Lemberg) in anulu
1817 si introducerea asiedamentului de scó-
le nemtiescu (politische Schulverfassung der
deutschen Schulen), devenindu scólele sub
inspectiunea consistoriului rom. cat. din Le-
ovu, se prefacura acele scóle romanesce in
scóle nemtiesci, posturile de invetiatori se
inlocuiau totu cu individi de confesiunea rom.
catol. si totu invetiamentulu luá colórea
de invetiamentu nemtiescu. Numai unde si
unde, daca invetiatoriulu scia ceva roma-
nesce, se invetiá putieniu a cetí romanesce
din bucóvna cea vechia tiparita in Buda si
inca mai putieniu a scrié. Cine voia a sci mai
multu, de catu acést'a, trebuiá dupa finirea a-
niloru de scóla, se invetie privatu, daca avea
ocasiune si medilóce, éra de nu, tota litera-
tura romanesca o incheia cu bié'ta bucóvna,
caci in scólele normale trebuiá se se chinu-
iésca numai cu nemtiesca.

In gimnasiulu din Cernăuți, creatu pe
la anulu 1814 si in cursulu de filosofia de-
schisu de la anulu 1820 caré ambe institute,
precum cetimu in uricele respective, fura cre-
ate pentru tineretulu nationalu, indata de la
inceputu stete lucrulu inca mai mahnotiu. In
aceste institute neci vorba nu érá de limb'a
nationala. Ba ce e inea mai dnrerosu, insasi re-
ligiunea si esortele pentru junimea gr. or. ro-
mana, se propuneau in limb'a nemtiesca, tote
acestea dupa instructiunile ordinatiuniloru din
Leovu.

Dupa inchiderea scólei clericale in a-
nulu 1817 in carea se propuneau obieptele
teologice in limb'a romana, se deschise in a-
nulu 1826 in Cernăuți institutul teologicu
dupa sistem'a generala din Austria: dara neci
tiunala, ci tote obieptele se propuneau parte
in limb'a latina, parte in limb'a germana, afá-
ra de uniculu obieptulu invetiaturéi pastorale.

Judece acum veri-cine, daca tote acele
mesure nu au fostu calificate, de a produce e-
fekte, cari nu se potu numi altfelu, de catu
fructe de mesure germanisatórie? Nu potemu
negá, ca si momitiari'a din partea carturari-
loru séu mai bine dicendu bucheriloru nostri
nationali, de a imita portulu, datine, cuvinte
si limbe straine, inlesni multu ópulu de ge-
manisare prin latirea limbéi nemtiesci in tíera.

Anulu 1848 care in miliónale de euro-
peni desceptá consciintia de sine, adeca cen-
sciintia drepturiloru si demnitatii de omu, éra
intre popóra ide'a de nationalitate, tredi si pre
romanii din Bucovina, pre unii, adeca din
sommulu letargiei, éra pre altii din ametié'a
retaciarei in cultura. In o petitiune generala se
cerú infintierea unei catedre publice pentru
limb'a si literatur'a romana in Cernăuți si a-
plicarea limbéi nationale in scólele poporale.
Ast'a se concesse; si catedr'a mentiunata se ocu-
pá de Arune Pumnulu, éra introducerea
limbéi nationale in scólele poporale, devenite
inca in anulu 1845 sub inspectiunea consisto-
riului, se efectul curendu, dupa ce cartile re-
spective, compuse de Janovicu si Andrieviciu,
se tiparira. Amintimu cu recunoscutia si a-
cést'a, ca pre sant'a sa parintele episcopu Eu-
geniu Haeman, recunoscenda indrapatirea si
necesitatea limbéi romane pentru cultur'a cle-
ricala, dete in anulu 1848 ordinatiunea, dreptu
care in institutul teologicu tote obieptele se
propunu in limb'a nationala. E de recunoscutu
si acést'a, ca venerabilulu consistoriu, in anii
urmatori puse multa silintia, de a iamultí scó-
lele nationale, gr. or. si a cultivá invetiatori
buni pentru ele. Asiá numera Bucovina in
Cernăuți si in Sirete doue scóle normale, éra
prin comunele rurale la 120 de scóle triviale
si unu cursu preparandalu, afara de cele doue
scóle normale si vr'o 15 scóle triviale, ce stau
sub inspectiunea organeloru rom. cat. Pentru
cultur'a nationala romana se deschise in anulu
1860 in Suceva unu gimnasiu superioru, éra
in anulu 1862 in Cernăuți o scóla reala supe-
rióra, ambe aceste institute cu spelele fondu-

*) Reflessiunile nóstre vor urma in altu nr. caci acum
n'avemu spatiu. Red.

lui religiozilor, cu caracterul confesional gr. or. si asediandu cu invetiatori nationali de confesiunea gr. or. Dorere inse, ca inca si pana acum, posturile de invetiatori sunt ocupate de straini, cari se folosesc la propuneri de limb'a germana, de ora ce candidatii nationali subventionati cu stipendii din fondulu religiozilor inca si pana astazi nu vinu de la Viena cu atestatele de calificare, ca se-si ocupe posturile de profesori.

Potemu afirma spre linescirea conationalilor nostri de prin cele lalte tieri romanesi, ca de la anulu 1848 in coci nu numai conosciinta de sine nationala in poporatiunea din Bucovina s'a desceptatu, ci si cultulu limb'ei nationale romane a devenitu obiectulu principale de amore si de ingrigire in scole, in reuniuni si in viet'a familiara. Cu tote acestea trebuie se insemnamu, ca limb'a romana, ca limb'a tierii, nu ocupa inca in scolele publice acelu locu, care i compete dupa principiile de dreptu si dupa decisiunea articolului 19 din legea fundamentala de statu. In gimnasiulu superiore din Cernauti, creatu din la inceputu din banii fondului religiozilor gr. or. era de la anulu 1822 sustienutu din medilócele statului, adeca din contributiunile poporului din tierra, inca si pana astazi limb'a romana e admisa numai ca obiectu neobligatu si la propunerile invetiaturei din religiunea gr. or., inse limb'a propunativa din tote cele lalte obiecte este limb'a nemtiésca. Ce e dreptu, o parte insemnata a tineretului gimnasiale, mai cu séma pentru inundarea institutului acestuia cu galiceni, este de alte nationalitati, care parte de junime dupa tioria articolului 19 nu se póte constringe, de a face studiulu in limb'a romana. Dara fiindu ca constringerea junimei romane, de a face studiulu gimnasiale in limb'a nemtiésca contradice inca mai vederatu mentionatei legi fundamentale de statu, de ora ce limb'a nemtiésca nu e limb'a tierii, ci dupa cum veduramu mai nainte, numai o limba comuna in Bucovina; asiá-dara si in gimnasiulu din Cernauti e ca se se introduca ca limba propunativa limb'a romana, si pentru scolarimea neromana se se deschidia clase pa-

Fe candu relectamur nri...
celui terenu cu limb'a nostra nationala in scolele publice, ce i compete ei ca limb'a tierii dupa dreptulu naturale si pozitivu, nu potemu trece cu vedere si unele semne, care ne facu a crede, ca organele ideei de germanisare se cugeta mereu, de a ne mai angustá si din terenu, ce-lu ocupa limb'a romana de jure, de lege et de facto si pana acum. Procedur'a in unele directiuni cu gimnasiulu din Sucéva si acóla reala din Cernauti, pentru cari institute sustienute din fondulu religiozilor e desemnata de propunativa limb'a romana, ne cam intaresce in presupunere. Credemu inse cu mai mare securitate, ca venerabilulu consistoriu, fiindu conosciutu pe o parte de indreptarile legale ale acestoru institute gr. or. nationala, era de alta parte de respundietatea sa referitoria la aporarea intereselor vitale ale diocesii, nu se va dá abatutu din cale, fie incercarile acelea catu de amagitorie.

Este alta, la care se cuvine a trage atentia poporatiunii si mai cu séma a inteligintiei nostre nationala. Scolele poporale stetera adeca pana acum sub inspectiunea protopresbiterilor si in instantia a dóu'a a Consistoriului, si veri cine trebuie se recunosca cu multiamire, ca atatu parintii protopresbiteri, catu si venerabilulu consistoriu erau ingrigiti de cultur'a limb'ei nationale in aceste scole si de conservarea caracterului loru national intru tote agendele de scola. Acum inse pe urm'a legiloru mai nóue, scolele poporale, ce nu vor remané de caracteru confesional, vor se tréca sub privighiarea inspectoratelor locale si districtuale, era in instantia a tria a inspectoratulu de tierra, care corporatiuni parte se vor alege, parte se vor denumi dupa modalitatile prevediute. Acum dara e de incordatu tote poterile nationala, morale ca in aceste corpuri de inspectiune se se aléga preuti si mireni activi si dedicati intereselor nationala. Acum e de veghiatu, ca tratarea agendeloru scolare se fie nationala, precuma fostu mai nainte, si ca invetiamentulu in limb'a nationala se nusufere, ci in scolele rurale se remana si mai departe limb'a comuné, limb'a de invetiatura. Ape-lam'u in fine la codicifintia si simtiulu nationalé alu invetiatoriloru, ca se nu cáute a se recomandá prin chinuirea prunciloru cu limb'a germana, ci se se recomande prin o cultura a

tineretului, ce corespunde individualitatii nationala a poporului, in care cadu vor poté contá totdeun'a pe recunoscintia si remunerare asemenea celeia, de carea s'a bucuratu in viet'a si dupa mórté modelulu unui invetiatoriu bunu. — Arune Pumnulu.

Aradu, 10 aprile.

(Despre ocuparea postului de comite supremu in Aradu si Congregatiunea comitatensu.) De unu timpu in coci face mare sensatiune la noi fain'a respandita de „Neue Temes. Zeit.“ ca regimulu unghurescu ar avé intentiunea a pune destinele comitatului nostru in manile faimosului vicecomite temisiorénu Sig. Ormos. Suntemu securi ca realizarea faimei acesteia ar nemici si putien'a popularitate ce o mai are regimulu actualu in cottulu nostru. Insa si fói'a unghuresca de aci „Alföld“ demustra ca atare denumire nu póte multiamí neci pe una natiune si neci pe-o partida politica, era guvernulu trebuie se se intereseze de opiniunea publica de acolo, unde si trimite pre mandatarii sei, trebuie se-si aléga persóne ce sunt placute, chiar daca aceste persóne nu s'ar gasi intre aderintii neconditionati ai guvernului, ci ar fi avisatu a si le castigá intre alte partite; — celu putienu, noi asié precepemu prasea constitutiunala si asié o vedemu aplicata in tierile ce sunt in adeveru constitutiunale. La noi inse, denumirea lui Ormos nu póte multiamí pe nimene, nu pe stangaci, pentru ca li-e d'ajunsu se scie ca Ormos a fostu si e sufletulu si corifeulu celu mai ageru a deakistiloru temesieni; pe deakisti nu, pentru ca densii se temu ca atunci nepotismulu ar deveni in floribus in cottulu nostru, avendu Ormos aici multime de consangeni aplicati la oficie; pe romani in neci intr'unu casu, caci cunoscu pe Ormos din comitatulu Temisiului, unde asidere romanii facu majoritatea, totusi s'au portatu catra densii cu multa nedreptate atatu in representantia comitatului catu si la oficie; — desclinitu si-dorescu unu comite supremu romanu. Atata e pe scurtu intiesulu cuvinteloru lui „Alföld“. O daca am poté se fimu cu unghurescu acesu, comitelegere, noi dicomu casi densii: „Nu ni trebuie Ormos, cum nu ni trebuie pecatulu; Ddieu se ne ferésca“

Congregatiunea nostra cottensu se incepú in 7 l. c. Din capulu locului voiu se amintescu ca membrii romani din comitetu s'au infatisiatu in numeru forte insemnatu ce avemu de multiamitu energie conductoriloru nostri cari prevediendu importantia decisiuniloru ce se vor aduce aici, inca de timpuriu rogara pe toti membrii romani a veni nesmintitu la congregatiune. Adunarea o deschise vicecomite primariu prin una cuventare intretiesuta de laude a supra maturitatei politice a cetateniloru dovedite la trecutule alegeri de ablegati dietali, mai fece compliminte comitetulu centralé alegatoriu, sprimendu-si in fine bucuria d'a se poté numi presiedintele unui atare comitetu.

La ordinea dilei a fostu substituirea dirigitoriloru deveniti ablegati dietali. Obiectulu acest'a dete ansa la desbateri infocate. Romanii se luptau ca leii, caci se convinsera ca unghurii si nisce romani prodi, contra decisiunei aduse intr'o congregatiune premergatorie, acum pledéza pentru alegeri formali si nu pentru substituii provisorie. Va se dica, Ungurii respectéza si pactele si decisiunile obligatorie numai pana candu vedu ca sunt contra intereselor romane. Protestele si vocarile romaniloru la decisiuni, fura indaru, majoritatea deakistiloru din comitetu puse alegerea vicecomitelui la votu si reesi cu candidatulu seu G. C. contra candidatulu romaniloru d. Missiciu.

In caus'a alegerii amplotiloru inferiori municipali tiendu d. Ioanu P. Desseanu o vorbire scurta dar forte nimerita. Fora crutiare sbici procedur'a arbitraria si nejusa a comitetulu cottensu cu majoritate deakista; i spuse ca desconsidera cu totulu dreptele pretensiuni, interese si dorintie ale natiunei romane carea face majoritatea cea mare a locuitoriloru comitatului nostru, si incheia cu urmatoarea declaratiune solena: dupa ce avemu informatiuni positive ca partia ce formeza majoritatea acesteia adunari si in privintia substituiriloru urmatórie si-a statoritu nainte unu planu, care asemenea sta in contrastu cu dorintiele si interesele nostre in specie, si cu interesele ad-

ministratiunii comitatense in genere, — deci noi, cei de unu principiu, la alegerile urmatórie ce stau la ordinea dilei nu vom participá.

Se intielege ca a fostu mare uimirea pa-calitoriloru deakisti dupa audiulu cuventarii acesteia. Catu-va timpu stetera impetriti si nu sciuca ce se respunda. Dupa ce se reculésera mereu, apuca cuventulu vicecomite Nagy Sándor si marturisindu ca declaratiunea antevorbitorului i-a amplutu anim'a de amaratiune, desapróba atare procedura prin carea minoritatea se retrage fora lupta de pe terenulu activitatii. Densulu dice la fine ca ie cu dorere spre sciintia declaratiunea lui Ioane Popoviciu Desseanu.

Unu altu magiaru Török Gábor protestéza contra procedurii partiei romane nationala, de órace la implinirea posturiloru nu se póte considerá nationalitatea. (Pré bine, am dice noi, candu n'am vedé ca unghurii considera pururea numai nationalitatea loru, chiar si candu densii nu posedu barbati de ceva tréba, mai vertosu in cottulu nostru).

Kopcsányi, magiaru, recunósce in comitatulu numai o natiune politica, (adeca pe cea magiara). Protestéza contra incercariloru d'a face din cestiuni personale cestiuni nationali cu scopu d'a turburá intiegerea buna. Dsa e de parere ca la alegeri nu se póte lua de directiva nationalitatea ci totdeuna calificatiunea individulu, si dice ca asta s'a practicat in trecutulu la compunerea comitetulu comitatensu (?). Declaratiunea lui P. Desseanu o numesce eflusulu despusetiunei personale.

Lui Tabajdi inca nu-i place declaratiunea dlui Desseanu, si dice ca momentulu n'a fostu bine alesu. Dorece ca protocolarminte se se iee notiitia despre declaratiune, si totodata se se dee acolo spresiune parerei de reu.

Aici ie cuventulu dlui Lazaru Jonescu si restornandu sofisme antevorbitoriloru magiari, se alatura intru tote declaratiunei lui I. P. Desseanu; accentuá mai departe cu resolutiune ca unitatea nationala pomenita de Kopcsányi nu e adeveru, caci romanii numai ca romanii au dreptulu a pretinde respectarea intereselor loru, atatu la implinirea posturiloru antevorbitoriloru, catu si la adeveru constitutiunale, — si nu ca unghuri. Romanii privescu cu indignatiune la nedreptarile ce li se facu numai din caus'a ca nu sunt in proportiune drepta representati in comitetulu comitatensu.

In fine a mai respunsu d. I. P. Desseanu la mistificarile facute din partea unghuriloru declaratiunei sale. Dice ca-i pare reu ca n'a fostu bine intiesu, dar nu e vin'a lui, si déca totusi dumeloru se facu a nu-lu pricepe pe romanu, inca bine, responsabilitatea pentru urmari nu va cadé pe romani. Interese personali nu s'au vediatu a fi fostu motivulu procedurii romaniloru, ci din contra alegerea vicecomitelui de ieri contra vointei si dorintiei romaniloru aréta interese personali pe partea unghuriloru, caci alegandu unu individuu romanu de vicecomite despre care sciu ca romaniloru — nu li trebuie, prin fapt'a acést'a n'au satisfacutu pretensiunile romaniloru, ci mai multu le-au insultatu. Deci li spune stepanitoriloru nostri se nu se supere candu vedu ca romanii nu voiescu se ie parte la afacerea ce unghurii o numescu constitutiunala, carea inse intr'adeveru nu e alta de catu o octroare din partea maioritatii maestrite, o octroare impusa maioritatii adeverate. Incheia apoi cu urmatóriele cuvinte: „Dee Ddieu ca astfelu de proceduri se nu fie spre stricatiunea intereselor patriei si a natiunei.“

Presiedintele declara dupa acestea ca de órace in obiectulu acest'a nu se póte aduce resolutiune, disput'a se se precurma, si provóca comitetulu a se apuca de substituii, — la ce romanii in corpore parasescu sal'a comitatului!

Curtius.

Episodé de la prim'a alegere de ablegatu din 18 martiu a. c. inceputa in Lugosiu, dar dissolvata.

Pana candu intre ómenii cei curati la sufletu, in dilele premergatorie alegerei se faceau combinatiunile potrivite cum se se aduce alegatorii de ablegatu, cum se se posteze in loculu de alegere, ca comportarea loru se nu prejude ce simtiulu celu bunu deo comportare modesta candu au se se arete in publicu; — pana atunci ómenii reintiei, ómenii intunere-

cului si ai reactiunei, cu unu cuventu servii absolutismului fauriau in ascunsu planurile cele mai infernali, cu cari se lovésca publiculu in simtiulu celu mai delicatu, dicemu in simtiulu de dreptate.

Precum s'a potutu vedé din publicarile facute prin foi periodice, alegatorii cercului Lugosiu se desbinara pentru diu'a de alegere in dóue tabere, adeca: in taber'a Mocioniana nationala romana, si cea Szendeiana; pentru cea d'antia era, rotundu socotindu 1000 de alegatori eschisivu romani, era pentru a dóu'a era, rotundu luandu, 600 de alegatori, in partea preponderanta totu neromani: adeca magiari, (in catu se tienu de atari) nemtio-magiari, ovreii toti pana la unulu, si cati-va romani escortati si pressati.

Vrendu cesti din urma, si cu ocaziunea acesteia alegeri de ablegatu a-si intari si mai bine suprematia, ce o dá astazi totu ce se dice magiaru si magiarisatu, ei se numira pre sine partia guvernamentalá.

Partia Mocioniana, secura de reesirea cu candidatulu seu, nu incordá, nu fortia nemica, ci liniscita, dupa cum este romanulu de la natura (de multe ori spre pagub'a lui) a-ceptá diu'a alegeri redimandu-se pre scutulu ce i-lu garantéza legea; dar nu asiá szendeistii, ce-si luara arculu guvernamentalu.

Acestia din capulu locului esira naintea presiedintelui comisiunei alegatorie Andrei Podhraczky cu provocarea, ca densulu nu numai in loculu de alegere se posteze potere militara, ci patrurile de ulani c. r. se le trimite delocu in diu'a de alegere afara la tiermii cei mai extremi ai otarului Logosiu, si acolo ulanii se intrebe pe alegatorii intrandu in otarulu Lugosiulu, ca cu care partida tienu, si apoi astfelu, dupa cum se vor fi declarat alegatorii pentru Mocioni seu pentru Szende, asiá se fie escortati intr'una tabera seu intr'alta; firesce ca erau ingrigiti de partia Szendeiana, (care a tienu-se de guvernamentalá, aveá la dispositiunea ei pre toti oficiantii cercuali si pe persecutorii de hoti) — ca la intelnirea alegatoriloru cu ulanii c. r. domnia oficiantii de cercu se spuna ulaniloru, ca in care tabera se duca pe alegatori, dar si ulanii ce tienu mai totu putere si standu sub comand'a colonelului din locu, cel'a ce este ginere de féta a dlui vicecomite primariu a comitatului, pre langa aceea, dupa cum mi s'a referatu, prin doi poleci din locu, partisani de ai lui Szende, sumutiati intr'acolo, ca romanii tienu cu muscalii, si vreu se aduca pre muscalu in tierra; poti cugetá, amate cetitoriu, in ce tabera aveau se duca ulanii insisi, ca partisani ai lui Szende, pre bietii romani alegatori.

Desi presupunemu cu firmitate ca dlui preside Podhraczky, ca insusi partisanu alui Szende, fora de nici o sfiéla de lege, pré bucurosu ar fi implinitu acésta dorintia a partisaniloru sei, totusi ni se pare ca la atata temeritate n'a eutezatu a se resolvá comandatele ulaniloru, ca se dee milita spre dispositiune si afara de actulu alegerei, care voia inse in mesur'a cea mai mare se implini partisaniloru Szendeisti in diu'a si loculu de alegere; dar mai nainte de ce am descrié comportarea ulaniloru in diu'a si loculu de alegere, se descriemu catva intrarea alegatoriloru in Lugosiu in 17 si 18 martiu.

Acésta intrare era unu ce infioratoriu si ingrozitoriu pentru totu sufletulu liniscitu; nu marimu lucrulu candu facemu cunoscutu on. cetitoriu, ca intrandu alegatorii din Lugosielu si din Bolduru in sér'a de 17 martiu in Lugosiu, si vedindu-se a fi acesti alegatori de partia Mocioniana, furi'a szendeistiloru intre cari figurá si judele opidului Lugosiu némtiu, cu numele Anton Mahr, si multime de oficiantii comitatensi, si (cu intristare) si romanulu Zenobiu Bordanu, pana acolo a mersu, catu cu tortie aprinse s'a siupuritu a dá in fatia bietiloru alegatori romani nearmati; si ce era mai multu, caci preste astfelu de escesse facute chiar de ómenii, cari sunt chiamati a stimá ordinea si legile, in diu'a acést'a nici ca te poteai vaieté cuiva, pentru ca acést'a o facea partia ce se dice guvernamentalá, pangerindu insemnetatea cuventulu guvernulu, in modulu celu mai neomenosu.

Domnulu bireu primariu Fejér din cerculu Beghei, cu jurasorele seu Zahariás, inchise podulu Balintului, inca de mercuri demaneti'a in 17 martiu, prin persecutori de hoti, intr'unu modu casi pentru lotrii de drumu, pentru ca nu cumva se tréca presteacelu podu alegatori, cari se nu se insinueze lui, si apoi

